

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач випускової кафедри

_____ Ельвіра ЛУЗІК

« ____ » _____ 2022 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)

ЗДОБУВАЧА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «БАКАЛАВР»

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність 053 «Психологія»

Освітньо-професійна програма «Практична психологія»

**Тема: «Особливості психологічної корекції порушень уваги
у дошкільному віці»**

Виконавець: студентка групи ПП-427 Юренкова Дар'я Володимирівна

Керівник: канд. пед. н., доцент Хоменко-Семенова Леся Олексіївна

Нормоконтролер: _____ Тамара МИХЕЄВА

(підпис)

КИЇВ 2022

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет лінгвістики та соціальних комунікацій
Кафедра педагогіки та психології професійної освіти
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність 053 «Психологія»
ОПП «Практична психологія»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Ельвіра ЛУЗІК

« » _____ 2022 р.

ЗАВДАННЯ

на виконання дипломної роботи

Юренкової Дар'ї Володимирівни

Тема дипломної роботи «Особливості психологічної корекції порушень уваги у дошкільному віці» затверджена наказом ректора від 10.05.2022 №487/ст.

1. Термін виконання роботи: з 05.01.2022 до 24.05.2022 р.
2. Вихідні дані до роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до першого та другого розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків загальним обсягом 47 сторінок, з них основного тексту 39 сторінок, список використаних джерел нараховує 41 позицію.
3. Зміст пояснювальної записки: Вступ; Розділ 1. Теоретичний аналіз вивчення особливостей уваги у дошкільному віці; Розділ 2. Емпіричне дослідження порушень уваги у дошкільному віці; Висновки до другого розділу; Висновки; Список використаних джерел та літератури; Додатки.
4. Перелік обов'язкового графічного (ілюстративного матеріалу): рисунки.

Календарний план-графік

№ пор.	Завдання	Термін виконання	Відмітка про виконання
1.	Опрацювання та реферування літератури з теми дослідження. Визначення об'єкта і предмета дослідження	07.02.2022	
2.	Формулювання теми, мети, завдань дослідження. Написання вступу. Складання попереднього плану роботи. Узгодження з керівником	21.02.2022	
3.	Написання першого розділу. Подання керівникові на перевірку	04.04.2022	
4.	Написання другого розділу. Подання керівникові на перевірку	16.05.2022	
5.	Оформлення роботи. Подання керівникові на перевірку	20.05.2022	
6.	Попередній захист дипломної роботи	25-27.05.2022	
7.	Опрацювання зауважень і виправлення недоліків	01.06.2022	
8.	Подання остаточного варіанта роботи на кафедру для перевірки на академічну доброчесність	06.06.2022	
9.	Подання дипломної роботи на рецензування	07.06.2022	
10	Захист роботи	15-17.06.2022	

5. Дата видачі завдання: «22» лютого 2022 р.

Керівник дипломної роботи _____ Хоменко-Семенова Л.О.
(підпис керівника) (П.І.Б.)

Завдання прийняв до виконання _____ Юренкова Д. В.
(підпис випускника) (П.І.Б.)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до дипломної роботи «Особливості психологічної корекції порушень уваги у дошкільному віці»: 47 сторінок, 23 використаних джерел та літератури; 5 таблиць; 3 додатка.

Об'єкт дослідження – увага у дошкільному віці.

Предмет дослідження – особливості психологічної корекції порушень уваги у дошкільному віці.

Мета дослідження полягає у визначенні особливостей порушень уваги у дошкільному віці та розробленні психокорекційної програми розвитку уваги у дошкільнят.

У дипломній роботі розкрито теоретичні аспекти та підходи до вивчення уваги та порушень уваги у дошкільному віці. Також описано особливості та чинники порушення уваги у дошкільному віці.

Практичне значення роботи полягає в тому, що матеріали цієї роботи, можуть бути використані практичними психологами, психологами у дитячих садочках, вихователями, соціальними працівниками у роботі з дітьми дошкільного віку, що сприятиме розвитку уваги дітей дошкільного віку. Розроблена психокорекційна програма, що включала в себе методи психологічної корекції уваги є метод ігрової терапії, методи арт-терапії, методи поведінкової терапії, методи соціальної терапії сприятиме розвитку уваги у дошкільному віці.

ДОШКІЛЬНИЙ ВІК, УВАГА, ПОРУШЕННЯ УВАГИ, ПСИХОЛОГІЧНА КОРЕКЦІЯ, ПСИХОКОРЕКЦІЙНА ПРОГРАМА

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ УВАГИ УДОШКІЛЬНИКІВ.....	9
1.1. Розкриття сутності феномену уваги та її порушень у наукових підходах..	9
1.2. Психологічні особливості формування уваги у дошкільному віці.....	13
1.3. Загальна характеристика методів психокорекції уваги у дошкільнят.....	16
Висновки до першого розділу.....	20
РОЗДІЛ II. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОРУШЕННЯ УВАГИ У ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ.....	21
2.1. Діагностичний та корекційний інструментарій дослідження особливостей порушення уваги у дошкільному віці.....	21
2.2. Психокорекційна програма розвитку уваги у дошкільників.....	24
2.3. Практичні рекомендації батькам щодо розвитку уваги дітей.....	31
Висновки до другого розділу.....	36
ВИСНОВКИ.....	38
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	40
ДОДАТКИ.....	42

ВСТУП

Актуальність. Увага – це дуже важливий елемент розвитку людини, саме вміння концентрувати увагу зумовлює розвиток інших психічних процесів, зокрема пам'ять та мислення. В сучасному світі є багато чинників, які заважають формуванню уваги у дітей. З появленням гаджетів все більше дітей отримують діагноз – СДУ (синдром дефіциту уваги). Сучасні батьки не замислюються, що телефон з його кількістю інформації - це дуже складна іграшка для дитини. Ще не сформована увага дитини просто не може сортирувати ту кількість інформації, яку пропонує телефон. Дитину цікавить кожна картинка, по суті дитина просто не встигає навчитися концентрувати увагу. Існує багато інших причин формування порушень уваги у дітей. Є генетичні передумови, які заважають розвитку уваги. На кінець, дитину просто могли не навчати та не виховувати. Для психологів нового покоління є дуже актуальним вивчати увагу та формувати навички по роботі з порушеннями та розладами уваги.

Оцінюючи роль уваги в психічній діяльності, слід згадати слова К. Д. Ушинського про те, що увага є тими дверима, через які проходить все, що входить у душу людини із зовнішнього світу. Загалом над поняттям уваги працювали такі вчені як: А. Ухтомський, у працях В. Джемса, Е. Тітченера, Т. Рібо було сформульовано фундаментальні поняття психології уваги. В. Вундт вивчав ефекти уваги в досліджах з реєстрацією часу реакції на зоровий і слуховий стимули за умови їхнього збігу. У радянській психології проблеми уваги досліджували в межах пропонованих загальнотеоретичних підходів. Найцікавіші ідеї висловили

Л. Виготський, П. Гальперін, М. Добринін, О. Леонт'єв, С. Рубінштейн, Д. Узнадзе. М. Добринін розглядав увагу як спрямованість і зосередженість свідомості на діяльність з об'єктом. Аналізуючи визначення різних авторів можна викреслити загальне значення уваги – це форма психічної діяльності людини, що виявляється в спрямованості і зосередженості її свідомості на певних об'єктах, які мають постійне або ситуативне значення. Увага не вважається психічним процесом. Це психічний

стан особистості, що виявляється в зосередженості на будь-чому. Цей стан характеризує умови протікання будь-якого пізнавального процесу [1].

Сучасні інструменти дослідження мозку та нейропсихічних процесів людини дали змогу виділити увагу як більш фізіологічне явище. Важлива роль в регуляції уваги належить скупченню нервових клітин, розміщених в стовбурній частині мозку, які отримали назву ретикулярна формація. Передбачають, що ретикулярна формація являє собою комплекс кількох систем, одна з котрих забезпечує активацію орієнтувального рефлексу, інші - захисного, а треті - харчового. В даний час довільна увага розуміється як діяльність, котра спрямована на контроль своєї поведінки, на підтримку стійкості вибіркової активності [2].

Дітям, які народжуються та потрапляють у світ телефонів дуже важко розвинути вибірковість та стійкість уваги. Розлади уваги несуть за собою підвищену активність (гіперактивність) у дітей, що в подальшому житті буде заважати їм адаптуватися до соціального світу.

Об'єкт дослідження увага у дошкільному віці.

Предмет дослідження особливості психологічної корекції порушень уваги у дошкільному віці.

Мета дослідження. Визначити особливості порушень уваги у дошкільному віці та розробити психокорекційну програму розвитку уваги у дошкільнят.

У відповідності з метою дослідження основні завдання:

1. За результатами теоретичного аналізу визначити особливості порушень уваги у дошкільному віці.
2. Підібрати комплекс психодіагностичних методик та провести експериментальне дослідження порушень уваги у дошкільному віці.
3. Розробити психокорекційну програму розвитку уваги дошкільнят.
4. Розробити практичні рекомендації батькам щодо розвитку уваги дітей.

Методи дослідження. теоретичні: аналіз, синтез, узагальнення, моделювання, систематизація, абстрагування.

Для реалізації поставлених завдань на емпіричному рівні нами використано наступні методи дослідження:

- методика «Знайди та викресли»;
- методика «Запам'ятай та розстав крапки» Нємова ;
- методика «Проставити значки».

Практичне значення дослідження для курсів «Вікова психологія», «Сімейна психологія», «Загальна психологія», «Педагогіка», «Психокроекція», створену психокорекційну програму можна бути використовувати під час роботи з дітьми дошкільного віку, які мають порушення уваги, або для профілактики розвитку уваги у дітей.

База дослідження: дослідження проводилось на базі школи у м. Київ в підготовчій групі, у дослідженні прийняли участь 20 дітей.

Структура роботи. Кількість сторінок 47, кількість таблиць 5, три додатки та кількість сторінок основного викладу матеріалу – 39.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ УВАГИ У ДОШКІЛЬНИКІВ

1.1. Розкриття сутності феномену уваги та її порушень у наукових підходах.

Вчений психолог Р. Немов писав про увагу, що «увага – це процес свідомого та несвідомого відбору однієї інформації, що надходить через органи почуттів, та ігнорування іншої» [3]. Увага це психофізіологічний процес, стан, характеризує динамічні особливості пізнавальної діяльності .

На думку вченого, в системі психологічних феноменів увагу займає особливе становище. Воно включене в решту психічних процесів, постає як їх необхідний момент, і відокремити його від них, виділити і вивчати в «чистому» вигляді не можна. З явищами уваги ми маємо справу лише тоді, коли розглядається динаміка пізнавальних процесів та особливості різних психічних станів людини. Щоразу, коли ми намагаємося виділити «матерію» уваги, вона ніби зникає.

Інші вчені, які давали визначення феномену уваги. О. Тихомиров, писав, що «увага є властивість, один з показників психічної діяльності, її спрямованість і зосередженість, вибірковість організації актів поведінки» [3].

Тобто увага розглядається як інструмент пізнавальних процесів. П. Гальперіна, писав, що увага – це внутрішній контроль діяльності. З погляду А. Лурії увага – це один із пізнавальних процесів, який забезпечує «здійснення відбору потрібної інформації, забезпечення виборчих програм дій та збереження постійного контролю за їх протіканням».

Вчений І. Павлова, уподібнював увагу осередку оптимального збудження, що рухається корою головного мозку на кшталт «переміщеного світлової плями». Ідея оптимального збудження як основи уваги виявилася надалі дуже важливою. Ця ідея

підводила до деяких істотних фізіологічних механізмів уваги, але, звичайно, була надто загальною, щоб задовільно пояснювати ці процеси.

Значний внесок у аналіз фізіологічних механізмів уваги зробив фізіолог Л. Ухтомський. Згідно з його уявленнями, порушення розподіляється по нервовій системі нерівномірно, і кожна інстинктивна діяльність (як і умовно-рефлекторні процеси) може створювати в нервовій системі осередки оптимального збудження, які набувають домінуючого характеру. Ці вогнища, які А. Ухтомський позначив терміном домінанти, не тільки панують над іншими та гальмують існуючі поряд з ними інші вогнища, але й навіть здатні посилюватися під впливом дії сторонніх збуджень.

1. Інтроепективний підхід. Опис феномену уваги рамках психології свідомості. у дослідженнях В. Вундта розглядав увагу як феномен свідомості, що пов'язується з фокусом свідомості, з його ясністю та виразністю. Для опису уваги Вунд користується методом інтроепекції та експерименту. Е. Тітченер, в основному, розділяв погляди В. Вундта, використовуючи для виокремлення уваги як феномена свідомості той самий феноменологічний критерій – критерій ясності. На його думку, ключ до всієї проблеми уваги – це те, що «увага фактично тотожна з сенсорною ясністю». «Розподіл змісту свідомості на ясні та темні групи є єдиною та характерною ознакою уваги як душевного процесу» [9].

2. Культурно-історичний чи функціонально-генетичний підхід Ідея соціального походження найвищих форм уваги. Постулюється, що індивідуальна свідомість залежить від історії розвитку культури та соціуму навколишнього світу. Процеси, пов'язані з культурою та спілкуванням, присвоюються (інтеріоризують), при цьому діяльність набуває усвідомленого та довільного характеру, крім того, відбувається згортання зовнішніх дій. Основними послідовниками вважаються О. Леонтьєв та А. Лурія – вивчення генези уваги, визначення сутності уваги.

3. Діяльнісний підхід специфічна діяльність, згорнута автоматизована дія контролю. Процес уваги – стихійний та керований. Проблема формування уваги – можливо за планомірним поетапною дією контролю. Мимовільна увага може бути тренувана через тренування тієї діяльності, у якій виявлено увагу. Створена під

керівництвом П. Гальперіна методика зовнішнього контролю за процесом інтеріоризації (освіта тих чи інших психічно структур індивіда шляхом присвоєння зовнішніх предметних або соціальних відносин) забезпечувала формування в реальній практиці навчання таких розумових дій, які мають необхідний рівень майстерності, включаючи здатність до узагальнення.

4. Когнітивно-інформаційний підхід. У своїй моделі Д. Бродбент стверджував, що селекція ведеться на основі фізичних характеристик стимулу і перемикання уваги не пов'язане зі змістом повідомлення. У цьому відбір інформації здійснюється одночасно з входженням уваги, тобто на ранніх етапах її перероблення. Фільтр працює за принципом «все чи нічого». Якщо якась інформація відбирається, решта, що діяла на сенсорні канали одночасно з відібраною, повністю ігнорується. Подальша обробка інформації відбувається лише після того, як на неї буде направлено увагу, і вона буде передана через виборчий фільтр до «каналу з обмеженою пропускною здатністю».

Через те, що до системи перероблення інформації входить більше інформації, ніж може бути перероблено каналом з обмеженою пропускною здатністю, для виключення навантаження системи виборчий канал можна перемикнути на будь-який інший сенсорний канал. Для експериментальних досліджень з метою емпіричного підтвердження своєї теорії Бродбент використав методику дихотичного прослуховування. Сучасне розуміння уваги творчого апперцептивного синтезу інформації. Людина – пасивний переробник інформації.

Увага – це фокус та концентрація свідомості на якомусь реальному чи ідеальному об'єкті, що передбачає підвищення рівня сенсорної, інтелектуальної чи рухової активності людини. Є три типи уваги: мимовільна, довільна та післядовільна. Мимовільна увага (емоційна, пасивна). Коли ми говоримо про пасивність, ми наголошуємо на залежності мимовільної уваги від подразника. Людина не ви має зусиль зосередитися. Коли мимовільну увагу називають емоційною, виділяють зв'язок об'єкта уваги з емоціями, інтересами, потребами. Відомо, що будь-який подразник, змінюючи силу своєї дії, привертає увагу. Новизна подразника також викликає мимовільну увагу. Предмети, що викликають у процесі пізнання яскравий

емоційний тон (насичені кольори, мелодійні звуки, приємні запахи), викликають мимовільну концентрацію уваги.

Довільна увага (активна, вольова) – свідомо регульована увага до об'єкта. Людина орієнтується не на те, що їй цікаво чи приємно, а на те, що вона має робити. Цей вид уваги тісно пов'язаний із волею. Довільно зосереджуючись на об'єкті, людина робить зумисне зусилля, яке утримує увагу протягом усього процесу. Довільна увага своїм походженням зобов'язана праці. Довільна увага виникає, коли людина ставить собі за мету діяльності, що вимагає концентрації. Таким чином, причиною виникнення довольної уваги до якогось предмета є мета діяльності, та сама практична діяльність.

Післядовільна увага – носить цілеспрямований характер і спочатку вимагає вольових зусиль, але потім людина як би «входить» у роботу, їй не потрібно спеціально концентруватися.

Види порушень уваги: відволікання; неуважність; гіперрухливість; інертність; звуження обсягу уваги, нестійкість уваги(порушення концентрації уваги).

Під порушеннями уваги розуміють патологічні зміни спрямованості, вибіркової психічної діяльності, що виражаються у стані втоми або за наявності органічних уражень мозку, у звуженні об'єкта уваги, коли одночасно людина може сприймати лише невелику кількість об'єктів, у нестійкості уваги, коли порушена концентрація уваги і спостерігається її відволікання на сторонні подразники [11].

Причини порушення можуть бути зовнішніми і внутрішніми. Зовнішніми причинами можна вважати різні негативні впливи.

До порушень уваги відносять:

– нездатність зберігати увагу: дитина не може виконати завдання до кінця, є незібраною під час його виконання;

– зниження вибіркової уваги, нездатність зосередитися на предметі;

– підвищене відволікання: під час виконання завдань діти метушаться, часто переключаються з одного заняття на інше;

– зниження уваги в незвичних ситуаціях, коли необхідно діяти самостійно.

Відволікання уваги– це мимовільне переміщення уваги з одного об'єкта на інший.

Воно виникає під час дії сторонніх подразників на людину, зайняту в цей момент якоюсь діяльністю.

1.2. Психологічні особливості формування уваги у дошкільному віці

Одразу ж після народження увага дитини носить мимовільний характер, тому її привертають блискучі предмети, об'єкти, що рухаються, або гучний звук. Приблизно у шість місяців малюки починають виявляти інтерес до предметів, що їх оточують: вони починають лише розглядати предмети, а й намагаються взяти в рот, покрутити до рук. У цьому віці увага дитини все ще нестійка. Як тільки малюкові покажеш новий предмет, він одразу ж забуває про ту іграшку, якою щойно грав.

До двох років у дитини вже починають проявлятися зачатки довільної уваги, розвиток якого відбувається головним чином під впливом дорослих (наприклад, вміння користуватися ложкою, складати розкидані іграшки тощо). Саме в цьому віці фахівці рекомендують приступати до занять, спрямованих на розвиток пам'яті та уваги дитини. Увага дитини в період дошкільного дитинства відображає її інтерес до навколишніх предметів та виконуваних з ними діями. На початку дошкільного віку (2-3 роки) у дитини переважає мимовільна увага

До чотирьох-п'яти років дитина вже вміє довго слухати розповіді дорослих або грати в цікаву гру. Але його увага все ще характеризується високим рівнем відволікання при виникненні інших, цікавіших для нього предметів або факторів. Наприклад, малюк може затамувавши подих слухати казку, але як тільки в кімнату зайдуть інші діти, він одразу втратить до неї інтерес [13].

До шести-семи років дитина набуває певного досвіду управління увагою, що, до речі, є одним з основних показників його готовності до відвідування школи. У старших дошкільнят зростає можливість розподілу уваги у зв'язку з автоматизацією багатьох дій дитини. Але в дітей віком старшого дошкільного віку ще слабо розвинені такі властивості уваги, як розподіл і переключення. Це з відсутністю досвіду у якому – чи виді діяльності. У старшому дошкільному віці зміни стосуються всіх видів та властивостей уваги. У старшому дошкільному віці збільшується обсяг уваги:

дошкільник може діяти з 2-5 предметами. Увага значною мірою залежить від рівня розвитку основних процесів найвищої нервової діяльності. Ці процеси змінюються з віком, а, отже, і увагу зазнає змін.

Дослідження С Рубінштейна на стійкість уваги дошкільнят показали, що її зростання особливо інтенсивне від трьох до семи років. Основною особливістю дітей старшого дошкільного віку є те, що його довільна увага є досить нестійкою. Дитина легко відволікається на сторонні подразники. Але, порівняно з молодшим дошкільним віком, стійкість уваги у період старшого дошкільного віку збільшується вдвічі. Так у однорічної дитини найбільша тривалість ігор - 14 хвилин, у віці трьох років - 27 хвилин, а у шести-, семирічної дитини тривалість гри може досягати години і довше, тривалість освітньої діяльності - 30 хвилин. Підтримка стійкості уваги, фіксація його об'єкті визначається розвитком допитливості, пізнавальних процесів.

Спостереження над відволіканнями дитини від гри також показали швидке зростання концентрації уваги у старшому дошкільному віці. Так у той час, як у трирічної дитини протягом 10 хвилин було зафіксовано три відволікання, у п'ятирічної – їх було менше двох, а у віці семи років – лише одне відволікання. Кількість помилок під час виконання завдання знижується до 10 і менше.

Розвиток уваги старших дошкільнят пов'язано з тим, що змінюється організація їхнього життя, вони освоюють нові види діяльності (ігрову, трудову, продуктивну).

Слід зазначити, що, починаючи зі старшого дошкільного віку, діти стають здатні утримувати увагу на діях, що починають набувати їм інтелектуально значимий інтерес (ігри-головоломки, загадки, завдання навчального типу). Стійкість уваги інтелектуальної діяльності помітно зростає до 7 років. До кінця дошкільного віку в дітей віком здатність довільної уваги починає інтенсивно розвиватися. Надалі довільна увага стає неодмінною умовою успішної організованої навчальної діяльності. Слід сказати, що процес отримання знань в дітей віком старшого дошкільного віку сприяє швидкому зростанню довільного уваги, що розвивається вони, головним чином, з урахуванням виникнення інтересів, зокрема інтересу до навчальної діяльності [15].

Розвиток пізнавальних здібностей дитини, тренування зосередженої діяльності дитини дозволять розвивати довільну увагу, його властивості. Хоча слід зазначити, що вибірковість уваги не потребує особливого розвитку, тому що є проявом потреб, інтересів, бажань і потягів особистості.

Загальний психологічний склад особистості значною мірою залежить стану процесу збудження і гальмування. Якщо ранньому дитинстві збудливі процеси нерідко переважають над процесом гальмування, то в дітей віком старшого дошкільного віку збудження і гальмування у корі мозку змінюються досить швидко. У цьому віці обумовлюється наявність у дитини досить сильного рефлексу на все нове.

Як зазначає В. Мухіна, якщо в молодшому дошкільному віці для привернення уваги має значення якість подразника (сила, яскравість і т. д., то у старших дошкільнят все більше значення має відповідність об'єкта уваги їхньому внутрішньому стану та минулому досвіду).

Слід погодитися з П. Гальперін, що появі та розвитку довільної уваги передують формування регульованого сприйняття та активне володіння мовою, яка набуває плануючої функції. Щоб дошкільник навчався довільно управляти своєю увагою, його треба просити більше міркувати вголос.

Разом з поступовим оволодінням активною мовою дитина починає керувати і первинним процесом власної уваги.

Л. Виготський зазначив, що «з перших днів життя дитини розвиток його уваги відбувається у середовищі, що включає так званий подвійний ряд стимулів, що викликають увагу. Перший ряд - це навколишні предмети, які своїми яскравими, незвичайними властивостями приковують увагу дитини. З іншого боку, це мова дорослої людини, осимі їм слова, які спочатку виступають у ролі стимулів – вказівок, що спрямовують мимовільну увагу».

Л. Виготський зазначав, що розвиток уваги дитини відбувається в середовищі, що складається з двох видів стимулів. З одного боку, речі, предмети та явища привертають увагу дитини шляхом властивих їм властивостей, з іншого боку, спрямовують увагу дитини відповідні стимули-каталізатори, а саме слова. Увага

дитини з самого початку стає спрямованою увагою. Спочатку дитиною керують дорослі, проте разом з поступовим опанування мовленням дитина починає опановувати таку ж властивість керувати увагою спочатку стосовно інших, а потім і стосовно себе. Спочатку дорослий направляє увагу дитини словами, створюючи начебто додаткові напрямки-стрілки на навколишні речі, виробляє зі слів потужні стимули-накази. Потім дитина починає активно брати участь у цьому вказівці і сама починає використовувати слово або звук як засіб вказівки, тобто привертати увагу дорослих цікавить її предмету.

1.3. Загальна характеристика методів психокорекції уваги у дошкільнят

Увага має певні властивості: обсяг, стійкість, концентрацію, вибірковість, розподіл, перемикання і довільність. Порушення кожного з перерахованих властивостей призводить до відхилень у поведінці та діяльності дитини.

Маленький обсяг уваги - це неможливість сконцентруватися одночасно на кількох предметах, утримувати їх в умі. Недостатня концентрація та стійкість уваги – дитині важко довго зберігати увагу, не відволікаючись і не послаблюючи її. Недостатня вибірковість уваги – дитина не може сконцентруватися саме на тій частині матеріалу, яка необхідна для вирішення поставленого завдання. Погано розвинена переключення уваги – дитині важко перемикатися з виконання одного виду діяльності на інший. Погано розвинена здатність розподілу уваги – невміння ефективно (без помилок) виконувати одночасно кілька справ. Недостатня довільність уваги – дитина не може зосереджувати увагу на вимогу.

Подібні недоліки не можуть бути усунені окремо. Корекція уваги повинна проходити комплексно. Корекція повинна вестись за двома напрямками:

1. Використання спеціальних вправ, що тренують основні властивості уваги: обсяг, розподіл, концентрацію, стійкість та перемикання.

2. Використання вправ, основі яких формується уважність як властивість особистості. Зазвичай причина розладу уваги полягає в орієнтації дітей на загальний зміст тексту, фрази, слова, арифметичної задачі або висловлювання - діти схоплюють

цей сенс і, задовольняючись ним нехтують окремими частками. У зв'язку з цим головне завдання таких занять: подолання цього глобального сприйняття, спроба навчити сприймати зміст з урахуванням елементів і натомість сенсу цілого.

Основні методи і прийоми умовно можна об'єднати в чотири великі групи: метод ігрової терапії, методи арт-терапії, методи поведінкової терапії, методи соціальної терапії» [11].

Гра для дитини є однією з форм самотерапії. Основним принципом ігрової корекції є вплив на дитину з урахуванням специфіки ситуації та контакту. У роботі з дітьми з розладами уваги використовуються різні види ігротерапії:

- ігри на розвиток уваги;
- ігри та вправи для зняття м'язової та емоційної напруги (розслаблення);
- ігри, що розвивають навички вольової регуляції (управління);
- ігри, що сприяють закріпленню вміння спілкуватися.

Ігрова терапія використовується для роботи з дітьми з розладами уваги, щоб допомогти їм подолати поведінкові проблеми, які виникають внаслідок імпульсивності та труднощів у саморегуляції. У процесі терапії дитина з починає краще розуміти свої почуття, вчиться самостійно приймати рішення і робити вибір. Крім того, підвищується самооцінка дитини, покращуються комунікативні навички. Заняття можуть проводитися як індивідуально, так і в групах.

Арт-терапія як метод корекції уваги. Розглядаючи арт-терапію як сукупність психокорекційних прийомів, що мають відмінності та особливості, що визначаються як жанровою належністю до певного виду мистецтва, так і спрямованістю, технологією психокорекційного використання. Умовно можна виділити наступні види арт-терапії:

- музикотерапія (через сприйняття музики, вокальна терапія - через спів);
- кінезітерапія (танцювальна терапія, корекційний ритм, психогімнастика - лікувальна дія рухів);
- бібліотерапія (коригувальний вплив читанням), казкотерапія, розповідь;
- імаготерапія (вплив через образ, театралізація): лялькова терапія, образно-рольова драматизація, психодрама;

- ізотерапія (терапія малюванням) - корекційна дія засобами образотворчого мистецтва: малювання, ліплення, декоративно-прикладного мистецтва.

Використання методу арт-терапії в корекційній роботі з дітьми з розладом уваги підвищує адаптаційні здібності дитини до повсякденного життя. Знижує втому, усуває негативні емоційні стани та їх прояви, спирається на потенціал особистості, внутрішні механізми саморегуляції, розвиває почуття внутрішнього контролю, допомагає будувати стосунки з дитиною на основі любові та взаємної прихильності, компенсуючи їх можлива відсутність у батьківському домі.

Арт-терапія базується на творчій активності, необмежених можливостях дитини для самореалізації та самовираження, що допомагає їй адаптуватися в реальному житті. Дитина може самостійно вибрати як вид діяльності, так і матеріал (фарби, клей, пластилін, пластилін тощо); Дітям цей вид терапії дає змогу активно брати участь у процесі корекції: творчі вироби створюються руками дитини. Імпульсивні діти вчать працювати з однолітками або дорослими, контролюючи власні поведінкові реакції. Активна творча діяльність сприяє зниженню м'язової та емоційної напруги. Малювання і ліплення сприяють формуванню навичку внутрішнього контролю, концентрації уваги на відчуттях і відчуттях [2].

Соціально неприйнятні негативні емоції та почуття знаходять вихід через малювання, ліплення, гру, казку, оскільки дитина може «випустити пар», зняти стрес у процесі роботи. Часто, створюючи продукт власної творчості, художні твори, дитина проявляє й усвідомлює сильні почуття, переживання та думки, які в повсякденному житті пригнічуються ним і вислизують від уваги дорослого. Для дитини з розладом уваги, яка звикла засуджувати і низький рівень успішності, творча активність допомагає розкрити її сильні сторони, діяльність, в якій вона може реалізувати свій потенціал, що сприяє підвищенню його самооцінки та розвитку творчих здібностей.

Метод соціальної терапії – це метод психологічного впливу, заснований на використанні соціального прийняття та визнання, соціального схвалення та позитивної оцінки дитини значущим соціальним оточенням.

Дитина з розладом уваги має відхилення у розвитку особистості, що виявляється у формуванні самооцінки, міжособистісних стосунках та спілкуванні.

Метод соціальної терапії дозволяє вирішувати завдання профілактики та корекції відхилень в особистісному розвитку дитини, зумовлених депривацією потреби у соціальному визнанні та забезпечує: задоволення потреб особистості у соціальному визнанні, формування адекватних способів соціальної взаємодії у дітей з низьким рівнем комунікативної компетентності.

Метод соціальної терапії включає використання наступних прийомів:

- систематичне заохочення дорослим всіх без винятку, навіть незначних успіхів дітей дозволяє підвищити самооцінку, визнати соціальну значущість дитини;
- постановка перед дитиною завдань, в яких вона демонструє успіх і досить високі результати (мистецтво підбору таких завдань полягає в тому, щоб завдання були не надто легкими, але водночас цілком посильними дитині, тобто ігрові, трудові завдання підбираються з урахуванням індивідуальних особливостей становища групи окремих дітей).
- використання дорослим техніки відкритого ефективного звернення, відмови від негативної оцінки особи дитини та її неуспішних дій;
- співпереживання, емпатія, підтримка, що надається дорослим неуспішному дитині, систематично відчуває невдачі, вираз готовності допомогти йому, взаємодіяти з нею.

Метод соціальної терапії дає змогу закріпити засвоєні дитиною нові форми поведінки та спілкування з однолітками та підвищити соціальний статус дитини.

Таким чином, психологічна корекція розладів має великий арсенал засобів і методів, застосування яких має бути комплексним, і спрямоване на вікові та індивідуальні особливості дитини.

Висновки до першого розділу

У процесі аналізу наукових досліджень проблеми розладів уваги у дітей дошкільного віку було висвітлено сутність, засади і особливості розвитку уваги. у вітчизняній та зарубіжній психології. Відповідно до цього:

1. Виявлено, що увага – спрямованість та зосередженість свідомості на якомусь предметі, явищі чи діяльності. Це особливий стан свідомості, завдяки якому суб'єкт спрямовує та зосереджує пізнавальні процеси для більш повного та чіткого відображення дійсності. Існує чотири підходи вивчення уваги: інтроспективний, культурний, діяльнісний та підхід когнітивної психології.

2. Розкрито сутність розладів уваги. Існує багато факторів розладу уваги, з них: органічні захворювання нервової системи; порушення в розвитку мовлення; використання гаджетів; несвоєчасний розвиток дитини; недостатня соціальність; стреси та кризові ситуації. Розлади уваги – це патопсихологічні симптоми порушення спрямованості та вибірковості психічної діяльності. Звуження уваги проявляється нездатністю сприймати інформацію з різних джерел, нестійкість уваги – зниженням концентрації, підвищеним рівнем відволікання на подразники, недостатня переключення - труднощами довільного переміщення концентрації з одного об'єкта (явлення) на інший.

3. Проаналізовано та узагальнено психологічні особливості формування уваги у дітей дошкільного віку. На початок дошкільного віку у дитини переважає мимовільна увага. До чотирьох-п'яти років дитина вже вмє довго слухати розповіді дорослих або грати в цікаву гру. До шести-сім років дитина набуває певного досвіду управління увагою, що, до речі, є одним з основних показників його готовності до відвідування школи.

4. З'ясовано, що основними методами психологічної корекції уваги є метод ігрової терапії, методи арт-терапії, методи поведінкової терапії, методи соціальної терапії. Для корекції уваги потрібно підходити комплексно. Розвивати об'єм, стійкість, концентрацію, вибірковість потрібно разом.

РОЗДІЛ 2

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОРУШЕНЬ УВАГИ У ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

2.1. Діагностичний та корекційний інструментарій дослідження особливостей порушення уваги у дошкільному віці

Діагностичний інструментарій. Комплекс методів призначений для вивчення уваги дітей з оцінкою таких якостей уваги, як продуктивність, стійкість, перемикання та гучність. Кожну з цих характеристик можна розглядати окремо і одночасно як приватну оцінку уваги в цілому.

Нами використовувались три методики, а саме методика «Знайди та викресли» та методика Немова «Запам'ятай та розстав крапки», методика «Проставити значки».

Розглянемо отримані результати за методикою «Знайди та викресли». Завдання, що містяться в цій методиці, служать для визначення продуктивності і стійкості уваги. Детальний опис методики наведений в додатку А.

Таблиця 2.1.

Категорії досліджуваних у відсотках

Рівні	% досліджуваних
Дуже високопродуктивна увага	0%
Високопродуктивна увага	15%
Середньопродуктивна увага	40%
Низькопродуктивна увага	25%
Дуже низькопродуктивна увага	20%

Аналізуючи отримані дані, ми можемо сказати, що у дітей спостерігається високі показники, що говорять про те, що чим більше діти зосереджені, тим міцніші будуть знання та вища ефективність навчання. Звичайно, концентрація уваги дітей залежить і від того, як вихователь подає матеріал дітям, наскільки він є для них цікавим та корисним.

Отримані низькі показники уваги у 45% дошкільників, що прийняли участь у експерименті, можна пояснити як ознаку нерозвиненості когнітивних процесів дітей 5-річного віку, що має своє пояснення у віковій психології.

Відповідно до результатів дослідження, було визначено для кожного респондента характер стійкості уваги, її кількісний вираз у балах. Результати були узагальнені у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2.

Характеристика стійкості і продуктивності уваги опитаних дошкільників

Рівні	Продуктивність	Стійкість
Дуже високий	0%	0%
Високий	10%	0%
Середній	55%	70%
Низький	20%	20%
Дуже низький	15%	10%

Отже, можна вважати, що більшість дітей мають нормальні показники уваги (середні і вище за середні). Решта дітей або мають низько продуктивну увагу або низько стійку увагу, або обидва цих показника є низькими.

Більше половини дітей мають середній рівень продуктивності уваги, що є більш притаманним п'ятирічному віку, який практично наближається до періоду "дозрівання" і безпосередньої підготовки до шкільних занять.

Другим етапом було дослідження особливостей уваги, за допомогою методики «Запам'ятай та розстав крапки». За допомогою даної методики оцінюється обсяг уваги дитини. Детальний опис методики наведений в додатку Б.

Таблиця 2.3.

Рівень обсягу уваги у дошкільників

Рівень обсягу уваги	% дошкільників
Дуже високий	0%
Високий	50%
Середній	35%
Низький	15%
Дуже низький	0%

Високий рівень обсягу уваги виявлений у 50% дошкільників, середній рівень - у 25%, низький рівень виявлений у 25% дошкільників, дуже низький та дуже високий рівень не виявлено.

Більшість дошкільників володіє високим рівнем обсягу уваги. Вони правильно сприймають завдання і правильно їх виконують, завдяки великому обсягу уваги. Для значно меншої частини дошкільників характерний середній рівень обсягу уваги. Діти безпомилково сприймають завдання, але в меншому обсязі в порівнянні з тими, чий обсяг уваги високий.

Невелика частина дітей володіє низьким обсягом уваги. Вони правильно сприймають і відтворюють приблизно половину завдань.

Методика «Проставити значки» призначена для оцінки перемикання і розподілу уваги дитини.

Таблиця 2.4.

Рівень перемикання та розподілу уваги у дошкільників

Рівень обсягу уваги	% дошкільників
Дуже високий	0%
Високий	15%
Середній	65%
Низький	20%
Дуже низький	0%

Аналізуючи отримані дані ми можемо говорити, що у більшій частини досліджуваних (65%), спостерігається середній рівень перемикання та розподілу уваги. Із такого результату свідчить, що у дошкільнят можуть виникати незначні труднощі у довільному перенесенні уваги на інший об'єкт, діяльність, якщо вони є відомими і не складними, також характеризуються довільним та одночасним утриманням в полі зору двох (і більше) об'єктів, пов'язаних за змістом.

Досліджувані з високим рівнем (15%), без труднощів виникає довільне перенесення уваги на інший об'єкт, діяльність. Характеризуються довільним та одночасним утриманням в полі зору двох (і більше) об'єктів не пов'язаних за змістом.

Проведене дослідження показало, що розвиток уваги має свої особливості в ході вікового розвитку індивіда. Дошкільники в основній своїй масі ще не мають значної степені вираженості уваги. У ході констатуючого експерименту було виявлено, що увага більшості дошкільників характеризується середнім та низьким

рівнем розвитку уваги, але в той час обсяг уваги у половини досліджуваних знаходиться на високому рівні. У дошкільнят спостерігається середній рівень перемикання та розподілу уваги. Із цього свідчить, що у дошкільнят можуть виникати незначні труднощі у довільному перенесенні уваги на інший об'єкт, діяльність, якщо вони є відомими і не складними, також характеризуються довільним та одночасним утриманням в полі зору двох (і більше) об'єктів, пов'язаних за змістом.

Разом з тим, дані, що були отримані в ході експерименту, показали, що такий рівень уваги може бути викликаний неефективністю і малою продуктивністю психолого-педагогічних дій вихователів.

2.2. Психокорекційна програма розвитку уваги у дошкільників.

Мета: розвиток та корекція уваги за допомогою ігор та вправ у дітей дошкільного віку.

Завдання:

- Розвиток пам'яті
- Збільшення обсягу уваги
- Розвиток стійкості та продуктивності уваги
- Розвиток гнучкості та перемикання уваги
- Навчити дитину регулювати увагу за вимогами іншої людини

Кількість учасників: 10 осіб.

Учасники: діти старшого дошкільного віку 4-6 років.

Матеріали та інструменти для роботи: магнітофон, записи пісень, карточки для вправ, олівці, бумага.

Час для однієї сесії – до 60 хв.

Методи роботи: вправи розминки та релаксації, робота з картинками, малювання.

Таблиця 2.5.

Програма психокорекції

Сесія	Частина та вправи	Час
--------------	--------------------------	------------

Перша сесія	Вступна частина: знайомство Основна частина: Розминка «Сонце, повітря і вода», Вправа «У магазині дзеркал», Вправа «Знайди два однакових предмети». Завершення: Гра «Море хвилюється»	55 хв
Друга сесія	Вступна частина: привітання Основна частина: Вправа "Що змінилося?", Вправа "Розфарбуй другу половинку", Завершення: Вправа «Намалюй свій настрій».	40 хв
Третя сесія	Вступна частина: привітання Основна частина: Гра «Вгадай, кого не стало», Гра «Дізнайся по голосу», Вправа «Чий це будинок?», Вправа «Будиночок». Завершення: Вправа «Поділись усмішкою»	60 хв

ПЕРША СЕСІЯ ВСТУПНА ЧАСТИНА

Вправа на знайомство

Хід: Діти сидять на килимі або на стільцях. Дитина, яка сидить праворуч від психолога, промовляє своє ім'я і плескає у долоні ось так: «Да-нил-ко, Да-нил-ко», а діти всієї групи повторюють за ним це ім'я, як луна. Отож ім'я кожної дитини буде повторене кілька разів.

Час – 10хв

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Розминка «Сонце, повітря і вода».

Мета: корекція довільної уваги, а також уважності і переключення. Завдання полягає в тому, щоб учні виконували команду, дану ведучим.

Хід. Методика являє собою рухливу гру.

Ведучий-психолог задає команди:

«Сонце» - учасники піднімають руки вгору,

«Повітря» - руки в сторони,

«Вода» - присідання, руки вниз.

Вправа спочатку починається в спокійному темпі, потім поступово відбувається прискорення. Діти повинні чути команду і в заданому темпі виконувати команду.

Час – 10 хв.

Вправа «У магазині дзеркал».

Мета: розвиток спостережливості, уваги, пам'яті. Створення позитивного емоційного тла. Формування почуття впевненості, а також уміння підкорятися вимогам іншої людини.

Час – 15-20 хв.

Опис. Дорослий (а потім дитина) показує рухи, які після нього точно повинні повторювати всі гравці,

Інструкція: «Зараз я розповім вам історію про мавпочку. Уявіть собі, що ви потрапили до магазину, де стоїть багато великих дзеркал. Туди ввійшов чоловік, на плечі в нього була мавпочка. Вона побачила себе в дзеркалах і подумала, що це інші мавпочки, і почала корчити їм мордочки. Мавпочки у відповідь скорчили їй точнісінько такі самі пички. Мавпочка показала їм кулака, і їй із дзеркал також показали кулаки. Вона тупнула лапою, й усі мавпочки тупнули. Що не робила мавпочка, всі інші точно повторювали її рухи. Починаємо гру. Я буду мавпочкою, а ви – віддзеркаленнями.

Далі діти сідають за стіл та роблять наступну вправу:

Вправа «Знайди два однакових предмети».

Мета: розвиток мислення, обсягу уваги, сприйняття форми, величини, спостережливості, формування уміння порівнювати, аналізувати.

Обладнання: малюнок із зображенням п'яти предметів і більше, з яких два предмети однакові; гостро заточені прості олівці.

Час – 15-20 хв.

Опис. Дітям пропонуються:

а) картка із зображенням п'яти предметів, серед яких є два однакові; потрібно їх знайти, показати і пояснити, у чому подібність цих двох предметів;

б) картка із зображенням предметів і зразка; необхідно знайти предмет, подібний до зразка, показати його і пояснити, у чому схожість;

в) картка із зображенням більше п'яти предметів, із зображених предметів треба утворити однакові пари, показати їх чи з'єднати лініями, проведеними простим олівцем, і пояснити, у чому подібність кожної пари.

Інструкція:

а) «Подивіться уважно на цю картку і знайди серед усіх намальованих предметів два однакові. Покажи ці предмети і поясни, у чому їхня схожість. Приступай до роботи».

б) «Подивися, на цій картці зображені предмети. Кожному з них можна знайти пару. З'єднай лініями кожен отриману пару (два однакові предмети) і поясни, у чому їхня схожість. Приступай до виконання завдання».

ЗАВЕРШЕННЯ СЕСІЇ

Вкінці першої сесії гра-розминка для зняття напруги:

Гра: «Море хвилюється».

Мета: зняти тілесну та психічну напругу

Час: 5 хв.

Дана гра полягає в тому, щоб учасники по команді ведучого «... море хвилюється три, морська фігура замри» - всі учасники повинні застигнути на місці із заданою ними фігурами. Ці ігри дозволяють розвинути у дітей уміння чути і виконувати команду дорослого.

ДРУГА СЕСІЯ ВСТУПНА ЧАСТИНА

Вправа привітання

Хід. Психолог з дітьми сидять у колі. Усім пропонується розучити привітання, яке потрібно проспівати, а не проговорити:

Доброго ранку, Ігор (посміхнутися і кивнути головою),

Доброго ранку, Настя ... (називаються імена дітей по колу),

Доброго ранку, (ім'я по батькові психолога),

Доброго ранку, сонце (всі піднімають руки, потім опускають),

Доброго ранку, небо (аналогічні рухи руками),

Доброго ранку, всім нам (всі розводять руки в сторони, потім опускають).

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Вправа «Що змінилося?».

Хід. Грати найкраще з декількома дітьми. Усі стають в одну шеренгу. Ведучий викликає одну дитину і пропонує запам'ятати зовнішній вигляд кожного учасника гри. На це дається 1–2 хвилини. Після цього маля відвертається або виходить в іншу кімнату. Учасники гри, що залишилися, вносять дрібні зміни в костюм або зачіску: можна приколоти значок або, навпаки, зняти його, розстебнути або застебнути гудзик, помінятися один з одним місцями, змінити зачіску і т.д. Потім дитина повинна назвати ті зміни в костюмах товаришів, які йому вдалося помітити.

Мета: гра для тренування спостережливості.

Час: 15 хв.

Вправа "Розфарбуй другу половинку".

Мета: Вправа, спрямована на збільшення рівня розподілу уваги (уміння виконувати кілька справ одночасно), розвиток концентрації уваги.

Час: 15 хв.

Хід. Потрібно приготувати кілька наполовину розфарбованих картинок. І маля повинне розфарбувати другу половину картинки точно так само, як розфарбована перша половина. Це завдання можна ускладнити, запропонувавши дитині спочатку домалювати другу половину картинки, а потім її розфарбувати. (Це може бути метелик, будиночок, ялинка і т.д.).

Прочитайте вголос невелике речення. Читання супроводжується неголосним постукуванням олівця по столі. Діти повинні запам'ятати текст і порахувати кількість ударів.

Можна провести цю вправу як змагання: хто правильно порахував, той і виграв, а хто виграв – одержує, наприклад, червоний кружок. Так як на занятті краще грати кілька разів, підрахунок вигравшів проводиться наприкінці заняття, а переможців необхідно якось заохотити.

ЗАВЕРШЕННЯ ДРУГОЇ СЕСІЇ

Вправа «Намалюй свій настрій».

Мета: зворотній зв'язок, рефлексія

Ресурси: аркуші з намальованими на них обличчями без рота, фломастери

Час: 5-10 хв

Хід проведення: Учасникам роздаються аркуші паперу, на яких намальовано два обличчя, на яких відсутній рот. Потрібно намалювати рот (сум, радість, смуток тощо) на першому обличчі. В кінці заняття тренер просить намалювати рот на другому обличчі.

Запитання для обговорення: 1) з яким настроєм прийшли на заняття? 2) який настрій мають на кінець заняття; 3) подібні чи відрізняються малюнки? 4) пояснити, чому?

ТРЕТЯ СЕСІЯ ВСТУПНА ЧАСТИНА

Вправа привітання

Хід. Психолог з дітьми сидять у колі. Усім пропонується розучити привітання, яке потрібно проспівати, а не проговорити:

Доброго ранку, Ігор (посміхнутися і кивнути головою),

Доброго ранку, Настя ... (називаються імена дітей по колу),

Доброго ранку, (ім'я по батькові психолога),

Доброго ранку, сонце (всі піднімають руки, потім опускають),

Доброго ранку, небо (аналогічні рухи руками),

Доброго ранку, всім нам (всі розводять руки в сторони, потім опускають).

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Гра «Вгадай, кого не стало».

Мета. Розвиток уваги, спостережливості, прийняття дітьми один одного.

Діти повинні здогадатися, хто вийшов з кімнати, і описати його.

Час – 5 хв.

Гра «Дізнайся по голосу».

Мета. Розвиток уваги, вміння пізнавати один одного по голосу, створення позитивного емоційного фону.

Діти стають в коло, вибирають ведучого. Він встає в центр кола і намагається впізнати дітей по голосу.

Час – 5 хв.

Вправа «Чий це будинок?».

Мета: розвиток спостережливості.

Обладнання: картка-малюнок із зображенням будинків і людей.

Час – 15 хв.

Опис. Дитині пропонують картку із зображенням будинків і людей, що поспішають у різні сторони. Необхідно, уважно подивившись на картку, знайти господаря кожного будинку.

Інструкція: «Подивися уважно на картку. На ньому зображене село

Знайди господаря кожного будинку. Поясни свій вибір».

Вправа «Будиночок».

Мета: розвиток уміння діяти за зразком

Матеріал: малюнок будиночка, олівець.

Час – 20хв.

Хід проведення: Дитині пропонують картинку, на якій зображення будиночка складене з елементів великих букв. Необхідно точно скопіювати малюнок на аркуші паперу. По закінченні роботи дитині пропонують перевірити, чи правильно вона виконала малюнок і виправити помилки, якщо вони є. Якщо дитина не намалювала якихось елементів, її можна попросити скопіювати їх на окремому листі аркуші, щоб перевірити, що вона, у принципі, може це зробити. Оцінка результатів: Оцінюють роботу за кількістю помилок: 0 балів - без помилок (норма для 6-7-літніх дітей)

1-2 бали - 1-2 помилки (середній результат)

4 бали - більш 4-х помилок (слабкий розвиток довільної уваги)

Помилки:

- неправильно відтворений елемент;
- заміна одного елемента іншим;
- відсутність елемента;
- розриви між лініями в тих місцях, де вони не повинні бути.

ЗАВЕРШЕННЯ ТРЕТЬОЇ СЕСІЇ

Прощання. Вправа «Поділися усмішкою».

Мета: формувати вміння усміхатися іншій людині, відчувати радість від усмішки.

- Діти, візьмемось за руки, зробимо коло і сядемо на килимку.
- Подаруємо один одному усмішку. Треба взяти товариша, який сидить поруч, за руки, подивитись в очі і усміхнутись (діти повторюють вправу по колу).
- Ви подарували один одному усмішку - і вам стало приємно.

2.3. Практичні рекомендації батькам щодо розвитку уваги дітей.

У дошкільному віці зміни стосуються усіх видів і властивостей уваги. Збільшується її обсяг: дошкільник уже може діяти з 2-3 предметами. Зростає можливість розподілу уваги в зв'язку з автоматизацією багатьох дій дитини. Увага стає більш стійкою.

Під керівництвом батьків дитина вчиться зосереджуватись на занятті, навіть коли йому нецікаво. Даючи вказівки своїй дитині, слідкуйте, щоб вони були логічними та зрозумілими дитині. Намагайтеся залучити його, висвітлюючи привабливі сторони об'єкта.

Вчить дітей з дитинства помічати незвичайні особливості предметів та явищ. Зростаюча допитливість і вдосконалення розумових процесів дозволяють дошкільнятам краще концентруватися на предметах.

Увагою дітей 4-5 років управляє дорослий за допомогою мови або жестів («Будь уважнішим!», «Подивися, яка пташка!»). У старшому дошкільному віці діти керують своєю увагою за допомогою своєї мови. Таким чином, вони планують свою діяльність, задають їй кінцеву мету. Це дає поштовх розвитку довільної уваги. Щоб розвиток довільної уваги в дітей віком став успішним, батькам потрібно враховувати деякі його особливості [6].

Завдання необхідно планомірно ускладнювати, вони повинні трохи перевершувати знання та вміння дошкільника. Якщо дитині складно одразу її

виконати, складіть докладну покрокову інструкцію. Обмірковуючи вказівку, він промовлятиме вголос план дій, що виконуються.

У разі потреби повторюйте інструкції кілька разів. Тільки тоді дитина збереже в голові алгоритм дій і стежитиме за їх виконанням.

Через свої вікові особливості дитина не в змозі керувати увагою і нерідко потрапляє під вплив різноманітних подразників. Формуйте у нього вміння чинити опір відволікаючим факторам.

Підштовхуйте завершення дії похвалою, схваленням, захопленням майбутнім результатом.

Навчайте дітей контролювати себе. Дошкільнята люблять порівнювати свою роботу з роботами інших. Можна запропонувати перевірити вас у виконанні завдання. Ще одним стимулом може стати одна з особливостей дитячої психології – прагнення змагання.

Не гальмуйте дітей постійними зауваженнями. Слова типу «Не відволікайся!», «Не чіпай!», «Не дивись!» не налаштують на робочий лад [8].

Далі представлено картотеку ігор в розвитку уваги в дітей віком дошкільного віку.

«Поглянь на мене». Під час гри чадо уважно розглядає маму та відвертається. Потім йому слід відповісти на запитання: "Що на мені надіто?", "Чи є на мені окуляри?", "Якого кольору шарф?". Потім можна змінитись ролями.

«Зірке око». Вдома або на прогулянці попросіть дитину озирнутися та назвати всі предмети за якоюсь ознакою (знайди круглі, сині предмети). Для малюків молодшого вибирайте прості ознаки – форму, колір, розмір. Діти старшого дошкільного віку можна ускладнити критерії: знайди все дерев'яне, гладке.

«Склади гудзик». Під час цієї гри відбувається розвиток уваги та пам'яті у дітей дошкільного віку. Підготуйте дві коробочки з ідентичним набором різних гудзиків або дрібних предметів та два паперові листочки, розкреслені на квадрати. Один із гравців викладає на клітини 3 гудзички і через деякий час накриває їх. Завдання другого учасника повторити розташування гудзиків у своєму ігровому полі. Залежно

від вікових особливостей, можна зробити гру складніше та додати предмети та клітини.

«Маленький коректор». Відмінна гра для розвитку довільної уваги. Приготуйте будь-який текст із великим шрифтом. Завдання малюка закреслити в ньому всі літери «і», наприклад. Чудово, якщо батько приєднається, і по сигналу працюватиме з таким самим текстом. Завершивши завдання, можна перевірити один одного тексти. Так розвиваючий ефект гри буде набагато вищим.

Коли і перевірка, і завдання даються крихітці легко, можна застосувати хитрість і припустити одну - дві помилки. Якщо дитині важко виявити, не поспішайте з підказкою. Досить лише ненав'язливо направити малюка фразами типу «На мою думку, я помилився», «Може в цьому рядку» і т. д., поки малюк знайде помилку.

- Ускладнюючи гру можна:
- шукати кілька літер;
- відзначати їх по-різному;
- пограти хто швидше.

Піддайтеся і побачите, як смак перемоги змусить дошкільня прагнути до вдосконалення своїх навичок.

Зверніть увагу на особливості пошуку дитини. Його погляд не повинен хаотично шукати потрібні літери, а рухатися ліворуч – праворуч. Якщо необхідно, поясніть та покажіть, як слід діяти [2].

При прийнятті дитини до школи одним з критеріїв його готовності є добре розвинені **пам'ять** і **увага**. Увага сприяє доброму розвитку сприйняття, мислення, мовлення. Розвинута **пам'ять** підвищує інтелектуальний рівень дитини. Ці два показники - **увага** і **пам'ять** допомагають у успішному навчанні. Тому їх необхідно розвивати на належному рівні. І перш за все, зайнятися цим повинні батьки.

Стимулювати процес розвитку пам'яті та уваги необхідно за допомогою спеціальних ігор та вправ. Коли ваш малюк починає вимовляти перші звуки, ви повинні обговорювати з ним абсолютно все, що відбувається навколо: з якими дітьми він грав, як вони грали, що їли і т.д. Перший час доведеться більшу частину часу говорити вам, але зате потім дитина охоче приєднається. Заучуйте з ним віршики та

пісні, читайте казки - все це допомагає розвинути **увагу** і **пам'ять** дитини. Задавайте дитині питання по сюжету казки. До 5 років ускладніть завдання і попросіть дитину самостійно переказати казку або віршик.

Обов'язково розвивайте зорове **увагу** у дитини. Поряд з ним розвиваються зосередженість і спостережливість. Для розвитку пограйте з дитиною в ігри. Наприклад, запропонуйте йому дві картинки, на яких зображені однакові малюнки, але з невеликими відмінностями і запропонуйте дитині знайти ці відмінності. Намалюйте для нього лабіринти, з яких необхідно знайти вихід. Всі ці завдання не повинні бути складними, що не перевтомлює дитини. Зробіть завдання барвистими і яскравими, використовуйте казкових героїв [4].

Основну частину інформації дитина сприймає на слух. Тому почніть розвивати слухову **пам'ять** якомога раніше. Дитини молодшого віку попросіть повторити ланцюжок слів, а дитини постарше попросіть повторити цю ж ланцюжок слів, але через певний час.

Для розвитку уваги батькам можна проводити спеціальні заняття з дітьми. Такі заняття можуть проходити у складі всієї групи (рухлива гра для розвитку уважності "Дій за командою"), у складі невеликої групи дітей або індивідуально. Найбільш ефективним для розвитку уваги слід вважати заняття в індивідуальній формі, у ході яких дитина виконує різні вправи:

1) Гра по малюнкам - "Що переплутав художник?", "Знайди відмінності між двома малюнками", "Знайди на малюнку предмети", "Відшукай на малюнку два однакових предмети", "Лабіринт" ("Допоможи зайчику дібратися до дому" та ін.).

2) Дидактичні ігри: а) визначити предмети, зображені на малюнку, які з них відсутні на наступному зображенні; б) визначити які предмети зникли після показу; в) визначити, що переплутав художник при малюванні тварин; г) робота з парними малюнками; д) "Знайди і розфарбуй цифри".

Для тренування перемикання і розподілу уваги можна використовувати вправу "Знайди і викресли", котра була використана у якості психодіагностичної методики в даній роботі. Слід підготувати аркуш із рядками, що складаються з різних фігур, які розташовані упереміж: круги, квадрати, прямокутники, трапеції, овали та ін.

Завданням дитини стає закреслювати фігури у відповідності з заздалегідь визначеним завданням: наприклад, круг закреслювати вертикальною рисою, а іншу фігуру підкреслювати горизонтальною рисою, всю решту фігур пропускати.

Обов'язково займайтеся зі своєю дитиною. Тільки не перетворюйте ваші заняття в щось нудне і відбиває бажання чимось займатися. У будь-якій грі міняйтеся з дитиною ролями, нехай спочатку ви задасте йому завдання, а він за аналогією задасть завдання вам. Це урізноманітнює ваші заняття, і ви проведете час з інтересом.

Висновки до другого розділу

Було обґрунтовано діагностичний та корекційний інструментарій розладів уваги. Діагностика уваги дошкільнят має складатися з таких завдань, які дитина може виконати. вивчення уваги дітей з оцінкою таких якостей уваги, як продуктивність, стійкість, перемикання та гучність. Кожну з цих характеристик можна розглядати окремо і одночасно як приватну оцінку уваги в цілому. Для діагностики використовують вправи де треба знайти різницю між двома картинками; запам'ятати об'єкти на картинці, а потім відтворити їх; пройти лабіринт.

Проведене емпіричне дослідження показало, що розвиток уваги має свої особливості в ході вікового розвитку індивіда. Дошкільники в основній своїй масі ще не мають значного ступеня вираженості уваги. У ході констатуючого експерименту було виявлено, що увага більшості дошкільників характеризується середнім та низьким рівнем розвитку уваги, але в той час обсяг уваги у половини досліджуваних знаходиться на високому рівні. У дошкільнят спостерігається середній рівень перемикання та розподілу уваги. Із цього свідчить, що у дошкільнят можуть виникати незначні труднощі у довільному перенесенні уваги на інший об'єкт, діяльність, якщо вони є відомими і не складними, також характеризуються довільним та одночасним утриманням в полі зору двох (і більше) об'єктів, пов'язаних за змістом.

Разом з тим, дані, що були отримані в ході експерименту, показали, що такій рівень уваги може бути викликаний неефективністю і малою продуктивністю психолого-педагогічних дій вихователів.

Обов'язковою умовою для корекції уваги є «Програми з розвитку і корекції уваги в дошкільному віці» є спеціально створене предметно-розвивальне середовище. Використовуються вправи де потрібно повторювати рухи, вгадувати предмети, малювати та запам'ятовувати. Важливо, що всі вправи проводяться в форматі гри.

Створена психокорекційна програма складається з трьох сесій. Програма психокорекції – це розвиток та корекція уваги за допомогою ігор та вправ у дітей дошкільного віку.

ВИСНОВКИ

Увага – спрямованість і зосередженість свідомості на якомусь предметі, явищі або діяльності. Виділяють такі види уваги: мимовільна, довільна та післядовільна увага. Існує чотири підходи вивчення уваги: інтроспективний, культурний, діяльнісний та підхід когнітивної психології. Увага має певні властивості: обсяг, стійкість, концентрацію, вибірковість, розподіл, перемикання і довільність. Про порушення або розлади уваги можуть казати відсутність у дитини певних властивостей уваги, або відсутність певного виду уваги. До порушень уваги відносять: нездатність зберігати увагу: дитина не може виконати завдання до кінця, є незібраною під час його виконання; зниження вибіркової уваги, нездатність зосередитися на предметі; підвищене відволікання: під час виконання завдань діти метушаться, часто переключаються з одного заняття на інше; уваги в незвичних ситуаціях, коли необхідно діяти самостійно.

Проаналізовано особливості розвитку уваги у дошкільнят. На початок дошкільного віку у дитини переважає мимовільна увага. До чотирьох-п'яти років дитина вже вміє довго слухати розповіді дорослих або грати в цікаву гру. До шести-

сім років дитина набуває певного досвіду управління увагою, що, до речі, є одним з основних показників його готовності до відвідування школи.

В практичній частині роботи були виділені методи та вправи, які актуальні для корекції уваги у дошкільнят. Нами була розроблена психокорекційна програма, що включала в себе методи психологічної корекції уваги є метод ігрової терапії, методи арт-терапії, методи поведінкової терапії, методи соціальної терапії. Для корекції уваги потрібно підходити комплексно. Розвивати об'єм, стійкість, концентрацію, вибірковість потрібно разом.

Проведене дослідження показало, що розвиток уваги має свої особливості в ході вікового розвитку індивіда. Дошкільники в основній своїй масі ще не мають значної степені вираженості уваги. У ході констатуючого експерименту було виявлено, що увага більшості дошкільників характеризується середнім та низьким рівнем розвитку уваги, але в той час обсяг уваги у половини досліджуваних знаходиться на високому рівні. У дошкільнят спостерігається середній рівень перемикання та розподілу уваги. Із цього свідчить, що у дошкільнят можуть виникати незначні труднощі у довільному перенесенні уваги на інший об'єкт, діяльність, якщо вони є відомими і не складними, також характеризуються довільним та одночасним утриманням в полі зору двох (і більше) об'єктів, пов'язаних за змістом.

Разом з тим, дані, що були отримані в ході експерименту, показали, що такій рівень уваги може бути викликаний неефективністю і малою продуктивністю психолого-педагогічних дій вихователів.

Створена психокорекційна програма складається з трьох сесій. Програма психокорекції – це розвиток та корекція уваги за допомогою ігор та вправ у дітей дошкільного віку. Психокорекція уваги повинна розвивати усі критерії уваги, а також в роботу повинні включатися вправи на різні сенсорні системи. Кожна сесія програми має в собі три частини: вступну, основну, завершаючу. Вступна частина для знайомства або привітання, основна частина для вправ на розвиток, остання частина для рефлексії та зняття напруги.

На основі теоретичного матеріалу щодо розвитку уваги у дошкільнят, були створені рекомендації батькам щодо профілактики розладів уваги у дітей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Абрамова Г. С. Вікова психологія. М.: Академ, проект, 2001. 704 с.
2. Баранова І. В. Моральні цінності. Розвиваюча програма для молодших школярів: метод, посібник для вчителів та психологів. М.: Генезис, 2004. 144 с.
3. Богуш А. М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років : монографія. К.: Слово, 2004. 374 с.
4. Виготський Л. С. Ранній вік. Зібрання творів: в 6 т. М., 1992. Т. 4. С. 340-367.
5. Гиппенрейтер Ю.Б. Введение в общую психологию. Курс лекций. М.:2009. 336 с.
6. Годфруа Ж. «Что такое психология». М., 1992.
7. Дормашев Ю. Б., Романов В. Я. Психология внимания. Москва, 1995.
8. Зеньковский В.В. Психология детства. Екатеринбург: Деловая книга, 1995г.
9. Кулагина И.Ю., Коллюцкий В.Н. Возрастная психология: полный жизненный цикл человека: Учебное пособие. М.:ЮСАЙТ, 2003 г.
10. Кравцова Е. Е. Психологические проблемы готовности детей к обучению в школе. М.: Педагогика, 1991. 152 с.

11. Кузьменко В. У. Розвиток індивідуальності дитини 3-7 років: монографія. М.:НПУ ім.М.П.Драгоманова, 2005. 354 с.
12. Лурия А.Р. Лекции по общей психологии. СПб: Питер, 2004г.
13. Мухина В.С. Возрастная психология: феноменология развития, детство, отрочество: Учебник для студентов вузов. М.: Изд. Центр «Академия», 2000г.
14. Немов Р.С. Психология. Учеб. для студентов высш. пед. учеб. заведений. в 3 кн. Кн.1. Общие основы психологии. 2-е изд. М.:ВЛАДОС, 2009. 688с.
15. Немов Р.С. Психология. В 3 кн. М., 2009.
16. Павелків Р. В. Короткий довідник з дитячої психології. Рівне, 2008. 55 с.
17. Петровский А.В. Введение в психологию. М.:Академия,2009. 496с.
18. Радугин А.А. Психология и педагогика. М.,Центр, 1999. 259с.
19. Тихомиров О.К. Психология: Учебник. М: Высшее образование, 2006. 538с
20. Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. Заведений. Под ред. В.А. Сластенина. М.: Издательский центр "Академия", 2002. 576 с.
21. Психология детства: Учебн. под редакцией А.А. Реана. СПб., Шаповаленко И.В. Возрастная психология, М.:Немов Р.С. Психология.
22. Эльконин Д. Б. Избранные психологические труды. М. :Педагогика, 1989. 554 с.
23. Эльконин Д. Б. Психология игры. М. : Педагогика, 1978. 304 с.

ДОДАТКИ

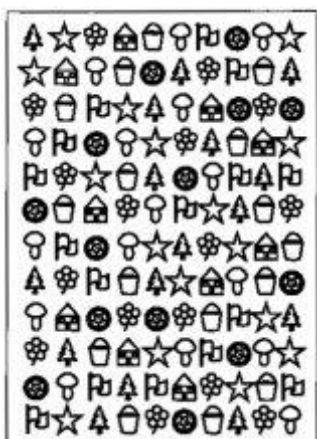
Додаток А

Методика «Знайди та викресли»

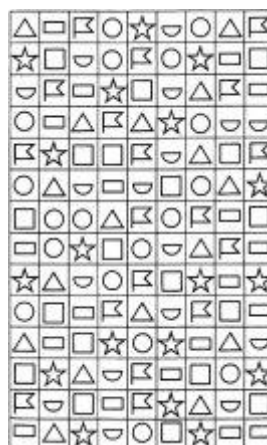
Матеріали та обладнання: коректурна таблиця для дітей віком від 3 до 4 років, олівець, секундомір.

Процедура дослідження: дослідник роздає бланки завдань і пропонує після команди "Почали" уважно переглядаючи, викреслювати різними способами які-небудь два різні предмети, наприклад, зірочку вертикальною рисою, а кружечок – горизонтальною. За цією методикою дитина працює 2,5 хвилини, протягом яких п'ять разів підряд (через кожні 30 сек.) дитині говорять слова "Стоп" і "Починай". Експериментатор сам відзначає на малюнку дитини місця, де подані ці команди.

Інструкція досліджуваному: "Зараз ми з тобою пограємо у таку гру: я покажу тобі картинку, на якій намальовано багато різних, знайомих тобі предметів. Коли я скажу "Починай", ти за рядками цього малюнку почнеш шукати й закреслювати ті предмети, які я назову до тих пір, поки я не скажу слово "Стоп". В цей час ти повинен зупинитися й показати мені те зображення предмету, яке ти побачив останнім. Я відзначу на твоєму малюнку місце, де ти зупинився і знову скажу слово "Починай". Після цього ти продовжиш шукати й викреслювати задані предмети. Так буде декілька разів, поки я не скажу слово "Закінчили". На цьому виконання завдання завершиться".

Коректурна таблиця для дітей віком від 3 до 4 років

Коректурна таблиця для дітей віком від 4 до 5 років

Обробка та аналіз результатів

При обробці та оцінці результатів визначається кількість предметів на малюнку, проглянуті дитиною протягом 2,5 хвилини, а також окремо за кожний 30-секундний інтервал.

Отримані дані вносяться у формулу, за якою визначається загальний показник рівня розвитку у дитини одночасно двох властивостей уваги - продуктивності і стійкості:

$$S = \frac{0,5 \cdot N - 2,8n}{t},$$

де S – показник продуктивності і стійкості уваги,

N – кількість зображень предметів, переглянутих дитиною за час роботи,

n – кількість помилок, допущених під час роботи,

t – час роботи.

У підсумку кількісної обробки психодіагностичних даних визначаються за наведеною вище формулою шість показників, один – для всього часу роботи над методикою (2,5 хвилини), а решта – для кожного 30-секундного інтервалу. Співвідносно, змінна t в методиці буде приймати значення 150 і 30.

За всіма показниками S. Отриманими в процесі виконання завдання, будується графік, на основі аналізу якого можна судити про динаміку зміни у часі продуктивності і стійкості уваги дитини.

Оцінка результатів

При побудові графіка показники продуктивності й стійкості (кожний окремо) переводяться в бали за десятибальною системою наступним чином:.

10 балів – показник S у дитини вище від 1,25 бала.

8-9 балів – показник S знаходиться в межах від 1,00 до 1,25 бала.

6-7 балів – показник S знаходиться в межах від 0,75 до 1,00 бала.

4-5 балів – показник S знаходиться в інтервалі від 0,50 до 0,75 бала.

2-3 бали – показник S знаходиться в межах від 0,24 до 0,50 бала.

0.1 бал - показник S знаходиться в інтервалі від 0,00 до 0,2 бала.

Стійкість уваги в балах оцінюється так:

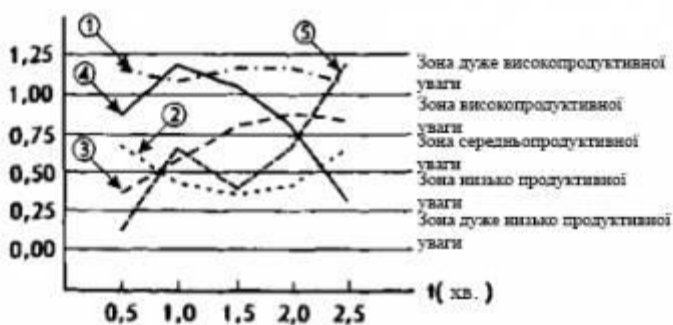
10 балів – всі точки графіка на малюнку 8 не виходять за межі однієї зони, а сам графік своєю формою нагадує криву 1.

8-9 балів – всі точки графіка розташовані у двох зонах, подібно кривій 2.

6-7 балів – всі точки графіка розташовані в трьох зонах, а сама крива схожа на графік 3.

4-5 балів – всі точки графіка розташовані в чотирьох різних зонах, крива нагадує графік 4.

3 бала – всі точки графіка розташовані в п'яти зонах, а його крива схожа на графік 5.

Варіанти графіків, що показують динаміку продуктивності і стійкості уваги за методикою «Знайди і викресли».

На графіку представлені різні зони продуктивності і типові криві, які можуть бути отримані в результаті психодіагностики уваги дитини за даною методикою. Інтерпретуються ці криві наступним чином:

1. Крива, зображена за допомогою лінії типу $- \cdot - \cdot - \cdot - \cdot$. Це графік дуже високопродуктивної і стійкої уваги.
2. Крива, представлена лінією типу $\bullet \bullet \bullet \bullet$. Це графік низькопродуктивної, але стійкої уваги.
3. Крива, зображується за допомогою лінії типу $- - - -$. Представляє собою графік середньопродуктивної і середньостійкої уваги.
4. Крива, зображена за допомогою лінії $-----$. Є графіком середньопродуктивної, але нестійкої уваги.
5. Крива, зображена лінією $- - - - -$. Являє графік середньопродуктивної і вкрай нестійкої уваги.

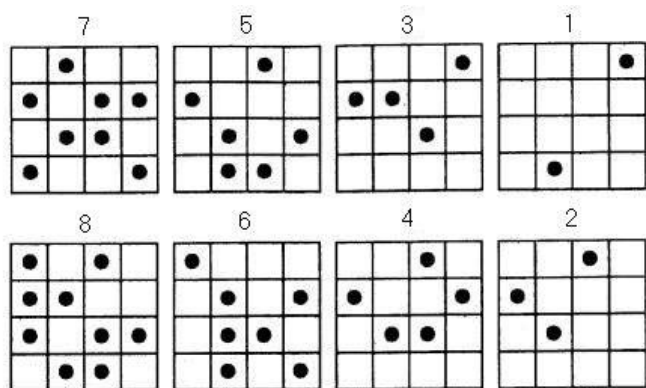
Висновки про рівень розвитку

- 10 балів – продуктивність і стійкість уваги дуже високі;
- 8-9 балів – продуктивність і стійкість уваги високі;
- 4-7 балів – продуктивність і стійкість уваги середні;
- 2-3 бали – продуктивність і стійкість уваги низькі;
- 0-1 бал – продуктивність і стійкість уваги дуже низькі.

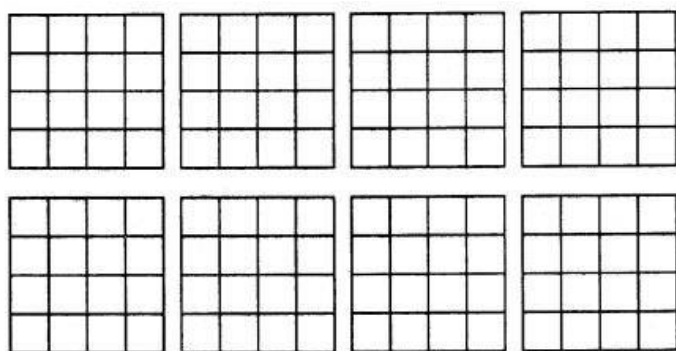
Методика «Запам'ятай та розстав крапки»

За допомогою даної методики оцінюється обсяг уваги дитини. Для цього використовується стомлений матеріал, який ви бачите нижче. Лист з точками попередньо розрізається на 8 малих квадратів, які потім складаються в стопку таким чином, щоб вгорі виявився квадрат з двома точками, а внизу - квадрат з дев'ятьма точками (всі інші йдуть зверху вниз по порядку з послідовно збільшується на них числом точок).

Інструкція. «Зараз ми пограємо з тобою в гру на увагу. Я буду тобі одну за одною показувати картки, на яких намальовані точки, а потім ти сам будеш малювати ці точки в порожніх клітинках в тих місцях, де ти бачив ці точки на картках».

ється кожна з восьми карток з точками зверху вниз в стосі по черзі і після кожної чергової картки пропонується відтворити побачені точки в порожній картці за 15 сек. Цей час дається дитині для того, щоб він зміг згадати, де знаходилися побачені точки, і відзначити їх в порожній картці.

Оцінка результатів

Об'ємом уваги дитини вважається максимальне число точок, яке дитина змогла правильно відтворити на будь-який з карток (вибирається та з карток, на якій було відтворено безпомилково найбільша кількість точок). Результати експерименту оцінюються в балах таким чином:

10 балів - дитина правильно за відведений час відтворив на картці 6 і більше точок.

8-9 балів - дитина безпомилково відтворив на картці від 4 до 5 точок.

6-7 балів - дитина правильно відновив по пам`яті від 3 до 4 точок.

4-5 балів - дитина правильно відтворив від 2 до 3 точок.

0-3 бали - дитина змогла правильно відтворити на одній картці не більше однієї точки.

Висновки про рівень розвитку

10 балів - дуже високий.

8-9 балів - високий.

6-7 балів - середній.

4-5 балів - низький.

0-3 бала - дуже низький.

Тестове завдання в цій методиці призначене для оцінки перемикання і розподілу уваги дитини. Перед початком виконання завдання дитині показують малюнок 1 і пояснюють, як з ним працювати. Ця робота полягає в тому, щоб у кожному з квадратиків, трикутників, кругів і ромбів проставити той знак, який заданий вгорі на зразку, тобто, відповідно, галочку, риску, плюс або крапку.

Дитина безперервно працює, виконуючи це завдання в проміжку двох хвилин, а загальний показник перемикання і розподілення його уваги визначається за формулою:

$$S = \frac{0,5 \cdot N - 2,8n}{120},$$

де S - показник переключення і розподілу уваги;

N - кількість геометричних фігур, переглянутих і помічених відповідними знаками протягом двох хвилин;

n - кількість помилок, допущених під час виконання завдання. Помилками вважаються неправильно проставлені знаки або пропущені, тобто НЕ помічені відповідними знаками, геометричні фігури.

Оцінка результатів

10 балів - показник S більше ніж 1,00.

8-9 балів - показник S знаходиться в межах від 0,75 до 1,00.

6-7 балів - показник S розташовується в межах від 0,50 до 0,75.

4-5 балів - показник S знаходиться в інтервалі від 0,25 до 0,50.

0-3 бали - показник S знаходиться в межах від 0,00 до 0,25.

Висновки про рівень розвитку

10 балів - дуже високий.

8-9 балів - високий.

6-7 балів - середній.

4-5 балів - низький.

0-3 бали - дуже низький.

